

INNEHÅLL

DIREKTÖREN HAR ORDET	2
NYHETER FRÅN THE EUROPEAN AGENCY FOR DEVELOPMENT IN SPECIAL NEEDS EDUCATION	3
1. THE AGENCY HAR EN NY WEBBPLATS	3
2. GUIDE OM TILLGÄNGLIGHET VID UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR.....	3
3. BEDÖMNING SOM FRÄMJAR INKLUDERING	4
NYHETER FRÅN MEDLEMSLÄNDERNA.....	6
4. DANMARK – GEMENSAMMA ÅTGÄRDER: ATT FRÄMJA EN INKLUDERANDE UTVECKLING	6
5. GREKLAND – REFORMER I DET GREKISKA UTBILDNINGSSYSTEMET	6
6. SPANIEN – “TOTS MÚSICS, TOTS DIFERENTS” (ALLA ÄR MUSIKER, ALLA ÄR OLIKA).....	7
7. FRANKRIKE – TVÅ NYHETER INOM FORSKNING OCH UTBILDNING	8
8. PORTUGAL – FÖRLAGSSATSNING FRÄMJAR LÄS- OCH SKRIVKUNSKAPER.....	9
9. ISLAND – UNIVERSITETSPROGRAM FÖR STUDENTER MED KOGNITIV FUNKTIONSNEDSÄTTNING	9
10. SVERIGE – SKOLVARDAG MED RÖRELSEHINDER – EN ETNOLOGISK STUDIE	10
11. LUXEMBURG – DEN NYA GRUNDSKOLAN	11
12. BELGIEN (FLAMLÄNDSKA DELEN) – FÖRSLAG TILL NYTT SYSTEM FÖR ELEVSTÖD.....	11
13. TYSKLAND – RATIFICERING AV FN:S KONVENTION OM RÄTTIGHETER FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING	12
14. STORBRIANNIEN (ENGLAND) – “ACHIEVEMENT FOR ALL”: BÄTTRE LÄRANDE FÖR BARN OCH UNGDOMAR I BEHOV AV SÄRSKILT STÖD OCH MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING	13
PRODUKTINFORMATION	14

DIREKTÖREN HAR ORDET

Bästa läsare,

I det här numret av EuroNews, får du förutom nyheter från the Agency, läsa om många nyheter i medlemsländerna. Jag hoppas du får både glädje och nytta av dem.

Besök gärna vår nya webbplats. Där kan du hålla dig uppdaterad om situationen i medlemsländerna, ny lagstiftning och politiska beslut eller ta del av resultaten av de projekt vi bedriver i samarbete med våra 27 medlemsländer.

Just nu pågår så många spännande aktiviteter som jag inte har utrymme att berätta om här, men jag skulle vilja lyfta fram några av dem:

Vi har just avslutat ett projekt om en stor utmaning som Europa står inför just nu: nämligen "Mångfaldsfrågor och specialpedagogik – barn och elever med funktionsnedsättning och utländsk bakgrund". Samtidigt håller två andra projekt på att avslutas. Det ena kartlägger de framsteg som görs i medlemsländerna inom området "Tidigt stöd" och det andra undersöker möjligheten att på europeisk nivå utveckla "Indikatorer för utveckling av inkluderande undervisning". I nästa nummer av EuroNews får du ta del av resultaten.

Under året som gått har två nya projekt påbörjats. Det ena har fokus på lärarutbildning "Teacher Education for Inclusion" och inbegriper representanter från EU-kommissionen och UNESCO's Internationella byrå för utbildning (International Bureau for Education) som deltagande observatörer. Det andra projektet bedrivs i samarbete med Cedefop och OECD och handlar om yrkesutbildning.

Under 2010 kommer vi att samarbeta med UNESCO's Education for All-sekretariat, för att utveckla en resursbank som ska presentera exempel på nya riktlinjer och praktik inom området inkluderande undervisning. Dessa ska exemplifiera sådana riktlinjer som efterlyses i UNESCO's skrift "Riktlinjer för inkludering – att garantera utbildning för alla".

En annan av nästa års höjdpunkter kommer att vara en internationell konferens som the Agency och det spanska utbildningsdepartementet anordnar i mars, under det spanska EU-ordförandeskapet. Konferensen kommer att spegla aktuell utveckling av inkluderande undervisning. En annan målsättning för konferensen är att dela erfarenheter inom detta område med de latinamerikanska länderna.

Vi hoppas att du får glädje och nytta av detta nummer av EuroNews. Vi är som alltid intresserade av dina synpunkter. Använd kontaktuppgifterna i slutet av nyhetsbladet för att nå oss.

Mycket nöje!

Cor Meijer

Direktör

NYHETER FRÅN THE EUROPEAN AGENCY FOR DEVELOPMENT IN SPECIAL NEEDS EDUCATION

1. THE AGENCY HAR EN NY WEBBPLATS

Under förra året arbetade the Agency med att utveckla en ny webbplats och i våras var det dags att lansera den.

Utvecklingsarbetet bedrevs i samarbete med "the Institute for Learning and Research Technology" (ILRT) på Bristols universitet i Storbritannien (England) <http://www.ilrt.bris.ac.uk/>. Som underlag genomfördes en användaranalys och ytterligare synpunkter samlades in av the Agency's styrelsemedlemmar.

Med utgångspunkt i dessa synpunkter, har nu en webbplats utvecklats där bl.a. följande nya funktioner går att använda:

- Nyhetsdelen har utökats och innehåller nu även nyhetsbladet EuroNews, pressreleaser och vårt nyhetsbrev – Electronic Bulletin. De senaste posterna under nyheter finns också på första sidan. Från första sidan kan läsarna också anmäla sig som prenumeranter på the Agency's nyheter;
- Alla medlemsländers information finns nu också tillgänglig direkt från första sidan eller via en interaktiv karta;
- Under varje "nationell" flik finns länkar till alla publikationer som finns på det nationella språket;
- Webbplatsen har nu också en sökfunktion som gör det lättare att hitta den information man söker;
- Webbplatsens tillgänglighet har också förbättrats i enlighet med W3C rekommendationer för tillgänglighet.

Välkomna att vidare utforska vår nya webbplats på: www.european-agency.org

2. GUIDE OM TILLGÄNGLIGHET VID UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

<http://www.european-agency.org/agency-projects/HEAG>

Webbplatsen the Higher Education Accessibility Guide (HEAG) är en guide om studentservice och stöd för studenter med funktionsnedsättning inom högre utbildning (HEIs) i Europa.

HEAG ger olika slags betydelsefull information för studerande med funktionsnedsättning som undersöker möjligheterna att studera utomlands. Tanken är att informationen ska hjälpa studenter och även personer som i sitt arbete på olika sätt stöder studenterna, att fatta beslut om de möjligheter som finns att delta i studie- och utbytesprogram.

Sakkunniga från 26 medlemsländer, samt Kroatien och Slovakien, har samarbetat för att samla in riktad information, som nu presenteras genom:

- Nationella sidor (country pages), som ger landspecifik information om högre utbildning;
- HEAG's databas där man kan söka riktad information om studentstöd och tillgänglighet för studerande i högre utbildning i varje land.

På de nationella sidorna kan man också få information om stöd till studerande med funktionsnedsättning, en bild av hur man arbetar med studentservice och tillgänglighet inom högre utbildning, samt kontaktuppgifter till både deltagare i HEAG projektet och andra nyckelpersoner i det aktuella landet.

Dessutom kan man söka efter specifika lärosäten och tjänster för stöd till studerande med funktionsnedsättning. All information finns på engelska och de språk som talas i de aktuella länderna.

Informationen i databasen uppdateras vartannat år.

För mer information, kontakta: heag@european-agency.org

3. BEDÖMNING SOM FRÄMJAR INKLUDERING

Mer än 150 deltagare som representerade 27 länder var samlade under konferensen “Assessment in Inclusive Settings” i Limassol på Cypen den 23–24 oktober 2008. Konferensen anordnades i samarbete mellan Cyperns Utbildnings- och Kulturdepartement och the Agency. Konferensen avslutande tre års arbete med att undersöka riktlinjer och praktik för bedömning som stöder ett inkluderande arbetssätt.

Projektet “Bedömning som främjar inkludering” påbörjades 2004 när the Agency’s styrelse valde ut bedömningar som ett prioriterat område att utveckla för att främja inkludering. Projektet delades upp i två delar: fas 1 (2005–2006) och fas 2 (2006–2008). I den första fasen, där 23 länder deltog, inriktade man sig på undervisning för yngre elever. I den andra fasen, som omfattade 26 länder, utvidgade man fokus till att även innefatta undervisning för äldre elever.

Under fas 1 arbetade deltagarna med att klargöra innebörden av begreppet “inclusive assessment” och efter djupgående analyser av riktlinjer och diskussioner om de rutiner som finns, kunde man slutligen enas om följande definition:

Ett förhållningssätt till bedömning i de ordinarie skolmiljöerna där riktlinjer och metoder är utformade för att så långt som möjligt främja alla elevers lärande. Det övergripande målet för bedömning som främjar inkludering är att riktlinjer och metoder ska främja en framgångsrik inkludering av alla elever som riskerar exkludering (däribland elever i behov av särskilt stöd).

I fas 2 besökte man fem platser med verksamheter som främjar inkludering: Reutte distriktets resurscenter i provinsen Tyrolen i Österrike; Peder Lykke-skolan i samarbete med ett pedagogiskt och psykologiskt rådgivningscentrum (PPR) i Köpenhamn i Danmark; skolor i Montluçondistriktet i Frankrike; Outreach’s center för personer med synskada, LFS-Schleswig i Tyskland och Cavendish-skolan i Runcorn i Storbritannien (England) och deras partner i de ordinarie skolorna. Under besöken fick projektdeltagarna möjlighet att besöka pedagogiska verksamheter och diskutera exempel på bedömning.

En viktig slutsats var att bedömning som främjar inkludering måste betraktas som en pågående process som involverar undervisande lärare i de ordinarie skolmiljöerna, föräldrar och barnen själva och inte bara specialister som inte deltar i den vardagliga undervisningen. De förhållningssätt, metoder och verktyg som används, liksom de personer som deltar bör vara förenliga med och dela uppfattningen att bedömning som främjar inkludering ska vara en del av undervisningen och lärandet i sig.

Ett annat viktigt resultat av projektet hör samman med synen på bedömning som en del av lärandet och hur det kan appliceras på bedömning av elever i behov av särskilt stöd. Man fann att bedömning som en del av lärandet var applicerbart på undervisningen för alla

elever, oberoende av eventuella behov av stöd, och att den enda skillnaden är hur bedömningen görs och hur den kommuniceras.

Sammanfattningsvis kom projektet till slutsatsen att bedömning är en viktig del av utvecklingen av inkluderande undervisning. Beslutsfattare och verksamma bör därför se över sina riktlinjer och rutiner i ljuset av de principer som finns om bedömning som främjar inkludering.

Projektets huvudresultat finns att läsa i rapporten *Bedömning och inkludering – Riktlinjer och metoder*, som redovisar den första delen av projektet. I den beskrivs riktlinjer och metoder för bedömning i 23 länder. Ett sammanfattande faktablad finns också till rapporten.

Utöver rapporten finns en rad kortare texter att ladda ner på webbplatsen:

Genomförande av bedömning som främjar inkludering – redovisar erfarenheter av beslutsfattare och yrkesverksamma och presenterar en syntes av de förutsättningar som krävs för att genomföra bedömningar som främjar inkludering.

Bedömning för lärande och elever i behov av särskilt stöd – diskuterar begreppet "bedömning för lärande" och hur det kan appliceras på lärande för elever i behov av särskilt stöd.

Övergripande indikatorer för bedömning som främjar inkludering – presenterar en rad övergripande indikatorer och förutsättningar för dessa som kan användas som en guide för att utveckla riktlinjer, metoder och verktyg för bedömning som främjar inkludering.

Rekommendationer om bedömning som främjar, fastställda på Cypern – är resultatet av diskussioner och gemensamma slutsatser av de nationella representanter som deltog i the Agency's konferens i Limassol i oktober 2008. Här presenteras deras gemensamma rekommendationer till europeiska beslutsfattare för att utveckla processer för bedömning som främjar inkludering. Den cypriotiska utbildningsministern spred *Cyprusrekommendationerna* till alla sina ministerkollegor i Europa.

På the Agency's webbplats finns en särskild sida om projektet (<http://www.european-agency.org/agency-projects/assessment-in-inclusive-settings>). Den innehåller allt material som projektet har resulterat i, under de tre år det pågått. Där finns också information om de sakkunniga som deltagit i projektet. Bland annat finns där:

- *De nationella rapporterna*;
- *En matris med rekommendationer*, som är utformad som ett verktyg som kan hjälpa läsarna att göra korsreferenser mellan alla rekommendationer som presenterats i den sammanfattade rapporten från fas 1 och de nationella rapporterna;
- *En litteraturgenomgång* av utomeuropeisk litteratur;
- *En guide om bedömning*, som innehåller information från 25 länder insamlad under den andra delen av projektet.

För mer information, se www.european-agency.org/agency-projects/assessment-in-inclusive-settings eller kontakta: secretariat@european-agency.org

4. DANMARK – GEMENSAMMA ÅTGÄRDER: ATT FRÄMJA EN INKLUDERANDE UTVECKLING

I samarbete med the Agency och ett pedagogiskt och psykologiskt rådgivningscentrum (PPR) i Köpenhamn, har personalen på Peder Lykke-skolan undersökt möjligheter till nya sätt att välkomna föräldrar till skolan.

Kirsten Hansen, utvecklingskonsult, och Jette Lentz, chef för en enhet för psykologstöd, är två av dem som arbetat med projektet. De beskriver det så här:

“Vi ger stöd åt lokala politiker för att utveckla metoder och strategier för inkludering inom det specialpedagogiska området, på Barn- och ungdomskontoret i Köpenhamn. De metoder vi använder har spridits och introducerats, inte bara i vårt eget distrikt (Innerstaden), utan också till skolor i andra områden i Köpenhamnsområdet. De psykologer som arbetar i Pedagogiskt och psykologiskt rådgivningscentrum i vårt område använder sig nu också av ett mer holistiskt arbetssätt.

Köpenhamns stad har beslutat att genomföra ett reformarbete som ska tillförsäkra att barn i behov av särskilt stöd inkluderas i Folkeskolen. Reformen genomförs samtidigt med vårt projekt för att vi både ska kunna sprida kunskap och få inflytande från olika aktörer inom Barn- och ungdomsadministrationen.

I september 2008 anordnades en konferens i Stadshuset i Köpenhamn för yrkesverksamma och beslutsfattare i kommunen. Representanter från the Agency's projekt “Bedömning som främjar inkludering” och ett antal danska forskare presenterade sin syn på ämnet, för yrkesverksamma och beslutsfattare i kommunen. Vi har också tagit fram en DVD om projektet (mer information finns att tillgå genom kontakten nedan).

Sedan dess har utvecklingen gått fort. Från de åtta distrikten i Köpenhamn, har Innerstaden valts ut som pilotdistrikt för den specialpedagogiska reformen. Genom arbetet inom distriktet kommer vi att kunna fungera som modell för andra distrikt i kommunen.

Vi blev utvalda som pilotdistrikt på grund av vårt engagemang i the Agency's projekt, vilket innebär att vi har kunnat ta del av utvecklingen av bedömningar i olika delar av Europa. Projektet gav oss goda möjligheter att sprida internationell information och påverka både beslutsfattare och metoder för inkludering inom Köpenhamns stad.”

För mer information, kontakta: Kirsten Hansen, utvecklingskonsult, e-post: Kirsha@Buf.Kk.Dk, eller Jette Lentz, chef för psykologstöd på Barn- och ungdomskontoret, e-post: Jette.Lentz@Buf.Kk.Dk, båda på Köpenhamns Stadskontor.

5. GREKLAND – REFORMER I DET GREKISKA UTBILDNINGSSYSTEMET

Den grekiska regeringen har nyligen antagit ett antal strategiska målsättningar med fokus på högskoleutbildningar. Man har lyft fram sådana lagar som stiftats under åren 2004–2007, med syfte att anpassa sig till europeiska nivåer och utbildningsstandards.

Syftet är att revidera lagstiftningen på ett antal områden: a) utbildningssystemets struktur, b) en ny antagningsmyndighet (L 3328/2005), c) kvalitetsförsäkran i högre utbildning (HE), d) livslångt lärande och ett samlat program för högre utbildning (L 3369 & 3404/2005), e) inrättandet av ett grekiskt internationellt universitet (L3391/2005) samt lagar om

informationsteknik i undervisningen, yrkesutbildning, likabehandling av män och kvinnor, inträdeskrav för högre utbildning och kriterier för behörighet. Utveckling inom två områden kan särskilt lyftas fram:

1. Reformen i fråga om styrning av inkluderande skolor – alla elever omfattas av det statliga ordinarie undervisningssystemet. Det ska ta hänsyn till elevernas behov, såsom interkulturell undervisning för barn från minoritetsgrupper och särskilda åtgärder för elever i behov av särskilt stöd. För muslimska minoriteter har dock särskilda skolor inrättats.

2. Reformen inom lärarutbildningen – från 2005–2007 genomför det pedagogiskt institutet ett angeläget program för lärarutbildningen. Specialpedagogisk utbildning organiseras och ges inom ramen för den ordinarie lärarutbildningen. Lagen om specialundervisning anger tydligt att: *“Lärare som undervisar i skolor för specialundervisning och inkluderande undervisning ska vidareutbildas inom regionala utbildningscenter”* tillsammans med alla andra lärare i motsvarande grund- och gymnasieskola enligt artikel 4 i samma lag (d.v.s. alla lärare får utbildning i specialpedagogik). Sedan 2004 har följande program införts:

Användningen av IKT i undervisningen: ett 100-timmarsprogram i tre faser: a) ett vetenskapligt förhållningssätt till att använda datorer/informationsteknik i undervisningen, b) arbetet med att utforma och tillhandahålla undervisning i användningen av datorer/informationsteknik i skolorna samt c) problem som uppstår i undervisningen med datorer/informationsteknik i skolorna liksom metoder att lösa dem.

Utbildning om ny teknologi: ett 96-timmarsprogram med två delar, a) förbättra lärares användning av datorer b) hur man kan använda ny teknologi i undervisningen.

Utvärdering och utbyte av erfarenheter: diskussion kring problem som lärare stöter på i fråga om nya läromedel och deras användbarhet.

Utbildning i att hantera barn och elevers olika behov: ett 50-timmars program för lärare i grund- och gymnasieskola, utformat för ökad kunskap, förbättrad praktik och stärkt kompetens att arbeta med elever med svårigheter i lärandet och elever med särskilda förmågor inom en inkluderande undervisningsmiljö, beteendessvårigheter (aggression, våld, emotionella svårigheter) och kulturell mångfald.

För mer information, kontakta: Maria Palaska-Ioannidis, nationell samordnare i the Agency: mpalask@sch.gr eller Maria Michaelidou, styrelseledamot i the Agency: smi@acm.org

6. SPANIEN – “TOTS MÚSICS, TOTS DIFERENTS” (ALLA ÄR MUSIKER, ALLA ÄR OLIKA)

Valencia är känt i hela Spanien för sina musikaliska traditioner; där finns många duktiga musiker och stor aktivitet inom musikens område, vilket bidrar till undervisningen i musik. Staden Torrent är ett bra exempel: den har ett auditorium och flera musikföreningar som tillsammans med ett musikkonservatorium – the Professional Conservatory of Music, hjälper till att skapa en miljö som främjar musikundervisning.

Konservatoriet i Torrent undervisar i musik på både grundnivå och professionell nivå. Det har funnits sedan 1971 och har under åren utökat och konsoliderat sin verksamhet. För närvarande har konservatoriet 540 elever, 62 lärare och ytterligare 8 personer som arbetar med administration och andra tjänster.

Under 2003, samma år som det Europeiska Handikappåret (the European Year for People with Disabilities), och efter ett initiativ från personal på konservatoriet, lanserade Valencias

utbildningsdepartement ett projekt med namnet "Tots músics, tots diferents" (alla är musiker, alla är olika). Det gjorde det möjligt för elever i behov av särskilt stöd att få undervisning i musik. Det hade inte varit möjligt tidigare i Spanien.

Projektets slogan "Tots músics, tots diferents" anspelar på att funktionsnedsättning inte ska vara något som utesluter barn från musikundervisning.

Fem år senare studerar fortfarande 12 elever som deltog i projektet, vidare. De har nått bra resultat, både musikalisk och när det gäller social integration i studierna. Detta hade inte varit möjligt utan det arbete som lagts ner och den entusiasm som alla inom undervisningsområdet visat, liksom det stöd som Valentias utbildningsdepartement, kommunen Torrent och Mediterranean Savings Bank, bidragit med.

Projektet har uppmärksammats av utbildningsdepartementet och kommit på andra plats för "Marta Mata" priset för hög kvalitet i undervisningen 2006 och "Första pris för center som utvecklar nya projekt för studerande i behov av särskilt stöd 2007."

Genom sitt nytänkande har projektet lyckats förändra de traditionella koncepten inom musikkonservatoriet vilket medfört att en hel del förändringar kommit till stånd, t.ex. inom lärarutbildningen, lärares attityder, ny organisation, samt förändringar i metod och material.

Projektet har setts som ett ordentligt kliv framåt för social rättvisa och solidaritet och som en möjlighet att inte utestänga de mest sårbara ungdomarna i samhället från konstnärlig utbildning.

För mer information, kontakta: Yolanda Jiménez Martínez, the Agency's nationella samordnare för Spanien: yolanda.jimenez@educacion.es och Manuel Tomás Ludeña, rektor på konservatoriet i Torrent, manuel_tomas@conservatoritorrent.net

7. FRANKRIKE – TVÅ NYHETER INOM FORSKNING OCH UTBILDNING

Symposiet "Lukt, minne och lärande" som var det första evenemanget anordnat av "the Handicap and Sensory Research Group", hölls i Paris den 27–29 januari, 2009.

Två frågor som rests ur pedagogisk forskning om de fem sinnesorganen, blev startpunkten för mötet: hur kan vi använda ett sinne som vi har redan i fosterstadiet, för att kommunicera och hur kan vi förbättra pedagogiska verksamheter för människor med funktionsnedsättning?

Symposiet var resultatet av ett samarbete mellan "det Europeiska centret för vetenskapen om smak" i Dijon och INS-HEA i Suresnes (Nationellt Institut för undervisning av ungdomar med funktionsnedsättning och anpassad undervisning). Det behandlade smaksinnet, som är ett sinnesorgan som får lite uppmärksamhet, trots att det är framträdande i många kognitiva processer såsom diskriminering, minne och upplevelse av välbehag.

Syftet med symposiet var att gå igenom aktuell kunskap på vetenskaplig och pedagogisk nivå; visa på hur luktsinnet kan underlätta lärande, särskilt för ungdomar med funktionsnedsättning; samt att ge impulser till möten och utbyten för att dela erfarenheter inom området.

Forskare från olika länder, yrkesverksamma inom sjukvård och hälsa, experter på luktsinnet och föräldrar till barn med funktionsnedsättning deltog i symposiet. Olika aspekter av luktsinnet utforskades från olika perspektiv och erfarenheter. Man tittade bland annat på kopplingen mellan luktsinnet och minnet, lukstens påverkan på lärandet hos

ungdomar med funktionsnedsättning, samt hur man kan använda lukt för att förbättra vardagen för människor med funktionsnedsättning.

“Att möta små barn med funktionsnedsättning” – en 12 ½ dagars utbildning med 120 deltagare från barnomsorgen i en storstad i norra Frankrike.

Programmet hade två målsättningar: att utveckla en förståelse för hur barn med funktionsnedsättning kan bemötas i barnomsorgen och att få till stånd ett samarbete och utbyte av erfarenheter mellan dem som arbetar inom sådana strukturer.

De teman som togs upp var:

- Rättsliga och institutionella ramverk för bemötande av barn med funktionsnedsättning;
- Den kunskap som finns inom institutioner och lokala föreningar som man kan samarbeta med;
- Ett antal referenspunkter inom områdena funktionsnedsättning, sjukdomar och andra svårigheter som kan uppstå i bemötandet, stödet och undervisningen av små barn med funktionsnedsättning.

The Agency's rapport *Tidiga insatser för barn i behov av stöd* delades ut till alla deltagare som referensmaterial.

Den här utbildningen kommer att genomföras på försök i två andra städer innan den erbjuds i större skala i hela Frankrike.

För mer information, kontakta: Nel Saumont, the Agency's nationella samordnare för Frankrike: international@inshea.fr

8. PORTUGAL – FÖRLAGSSATSNING FRÄMJAR LÄS- OCH SKRIVKUNSKAPER

I Portugal har förlaget CERCICA lanserat en serie barnböcker som är tillgängliga för alla barn, oavsett förmåga. Med stöd av utbildningsdepartementet och stadshuset i Cascais, har man samlat ett team som gemensamt har tagit fram en serie barnböcker i olika format. Detta är något som tidigare saknats på den portugisiska marknaden.

Två böcker var redan lanserade, *O Segredo do Sol e da Lua* och *O Gato Gatão Poeta de Profissão*. Varje bok finns nu i fyra olika format: (i) tryckt med interaktiv DVD, och tal; (ii) anpassad version med Pictogram; (iii) portugisiskt teckenspråk och (iv) punktskrift. DVD'n har också ett pedagogiskt innehåll som presenteras på ett lekfullt sätt.

Oavsett individuella förmågor, har nu barn och deras föräldrar ett verktyg för läsning som kan bidra till läs- och skrivutvecklingen.

För mer information, se: <http://www.editoracercica.com/>

9. ISLAND – UNIVERSITETSPROGRAM FÖR STUDENTER MED KOGNITIV FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Den 20 juni 2009 fick 22 studenter med kognitiv funktionsnedsättning sin examen från Islands universitet. Denna arbetsrelaterade examen var speciellt utformad utifrån elevernas behov av särskilt stöd.

Programmet, som inrättades hösten 2007, är den första universitetsutbildningen på Island som riktar sig till personer med funktionsnedsättning. Programmet utformades som ett tvåårigt forskningsprojekt inom fakulteten för Sociala studier. Det har följt officiella riktlinjer från internationella organisationer som arbetar för stöd för studerande med

funktionsnedsättning, konventionen om mänskliga rättigheter och de riktlinjer som Islands universitet har.

Det huvudsakliga målet för programmet var att ge studerande med kognitiv funktionsnedsättning en möjlighet att till fullo delta i samhällslivet. Att delta i kurser tillsammans med andra studerande på universitetet var därför en del av programmet, liksom ett mentorssystem med andra studerande som gav ett individuellt stöd.

Både lärare och studerande i programmet uttryckte sin tillfredsställelse med de erfarenheter de fått under de två år de deltagit i programmet. De som arbetat med programmet uppgav att de studerande hade fått en bättre självkänsla och social förmåga, förutom de akademiska kunskaper och färdigheter de förvärvat inom sina respektive områden. De studerande var särskilt nöjda med möjligheten att få studera tillsammans med studerande utan funktionsnedsättning, vilket de ansåg vara en avgörande orsak till att studietiden hade varit så lyckad.

För mer information, kontakta: Bryndís Sigurjónsdóttir, the Agency's nationella samordnare för Island: bryndis@bhs.is

10. SVERIGE – SKOLVARDAG MED RÖRELSEHINDER – EN ETNOLOGISK STUDIE

Elevernas sociala situation, undervisningen samt inkludering eller exkludering kännetecknar rörelsehindrade elevers skolvardag. Skolan är platsen för vardagsprocesser och förhandlingar, där inkluderande individer är viktiga. Elevernas skolsituation genomsyras av komplexitet som förutsätter insatser av alla skolaktörer, från lärare, assistenter och rektorer till kommunala och statliga aktörer.

Studiens övergripande frågeställning är: Hur ser elevernas skolvardag ut? Rapporten utgår från följande utgångspunkter och perspektiv: konstruktivism, barnperspektiv, barnens perspektiv, etnografi och kulturanalys. Den är explorativ och intar ett helhetsperspektiv på barnens skolvardag.

Huvudmaterialet utgår från ett fältarbete bestående av observationer, samtal och intervjuer med sex elever i sju grundskoleverksamheter från årskurs 1 till 9. I materialet ingår samspelssituationer eller samtal med elevernas skolkamrater, skolpersonal och föräldrar. Studien har kompletterats med samtal med ett 20-tal ungdomar och unga vuxna med rörelsehinder.

Ett framträdande område är elevernas sociala tillvaro. Interaktionen mellan respektive elev med rörelsehinder och dennes skolkamrater varierar och likaså förekomsten av inkluderade och exkluderade elever. Deras sociala situation präglas av komplexitet. Exempelvis ingår de i en mängd olika undervisningssituationer. Skolans organisatoriska lösningar, samt rådande skol- och elevkulturer, har en central betydelse.

Ett andra område är elevernas undervisning och kunskapsutveckling. Skolpersonal och föräldrar uttrycker störst osäkerhet kring lärandet och önskar mer information och kunskap. Paradoxalt nog, tenderar de kunskapsrelaterade frågorna att underkommuniceras av vuxna och elever. Andra slutsatser är att eleverna har individuella behov av såväl tid som pedagogiska lösningar samt att det finns ett behov av organiserad kompetensutveckling och dialog.

Ett tredje område är inkludering visavi exkludering. Det finns ett dominerande stöd för inkluderingsprincipen, men en osäkerhet hur den ska omvandlas i praktiken. Elevernas komplexa funktionsnedsättningar medför ökade krav på skolans elevperspektiv, individualisering och flexibilitet. Andra slutsatser är engagemangets och erkännandets betydelse och att exkluderande situationer ofta är omedvetna. Det finns en maktordning

där funktionsnedsättning och kön samverkar, vilket påkallar behov av självreflektion och inkluderande strategier av alla skolaktörer.

För mer information:

Göran Nygren, doktorand, Uppsala universitet, goran.nygren@etnologi.uu.se

Rapporten kan laddas ner på svenska: <http://publications.uu.se/abstract.xsql?dbid=9351>

11. LUXEMBURG – DEN NYA GRUNDSKOLAN

I Luxemburg ska tre nya lagar ligga till grund för den nya grundskolan (fundamental school). De röstades igenom den 21 januari och trädde i kraft i september 2009. De kommer att ge en helt ny utformning av de första nio skolåren, både pedagogiskt och organisatoriskt. Förändringarna har kommit till stånd för att förbättra alla elevers lärande.

Varje enskild skola kommer nu själv kunna fatta de beslut som krävs för att anpassa undervisningen så att eleverna får möjlighet att nå de mål som krävs och även längre. Inför skolåret 2009–2010 kommer följande att genomföras:

Undervisningsstadier – fr.o.m. september 2009 kommer alla förskolor och skolor för yngre elever, som nu ska kallas grundskolor, att organisera sin verksamhet i fyra stadier. Dessa stadier kommer att ersätta det traditionella sättet att organisera skolan.

Undervisningsteam – i varje skola ska alla som arbetar i samma stadium arbeta tillsammans.

Mångprofessionella team – varje enskild skola ska kunna konsultera mångprofessionella team. Dessa ska inbegripa olika professioner och kunna erbjuda stöd till de barn som behöver särskilt stöd i lärandet.

Kompetensstrategi – kompetent undervisning och lärande ska ligga till grund för de förändringar som genomförs och en kompetensstrategi ska genomföras gradvis. Pedagogiska team ska inrikta sig på den kompetens som behövs i de fyra undervisningsstadierna och skapa lärandesituationer som överensstämmer med detta.

Nya verktyg för kartläggning – kommer att införas för att på ett bättre sätt åskådliggöra elevernas utveckling mot att nå målen och inom vilka områden de fortfarande behöver utvecklas.

The school success plan – alla skolor ska upprätta en lokal skolutvecklingsplan, som beskriver de specifika mål skolan har för att alla elever ska känna framgång i sitt lärande och nå målen för utbildningen. För att möjliggöra för skolorna att arbeta efter dessa planer, kommer de att få ett större självbestämmande i det nya systemet. De kommer bland annat att kunna anpassa de officiella timplanerna, välja läromedel och utforma flexibla elevgrupper.

Skolråd – under sommaren 2009 inrättades skolråd på alla skolor. Skolrådets uppdrag blir att på olika sätt stödja skolorna, bland annat genom att upprätta verksamhetsplaner, godkänna valet av undervisningsmaterial och att arbeta med att involvera föräldrar i skolans verksamheter.

För mer information, se www.men.lu

12. BELGIEN (FLAMLÄNSKA DELEN) – FÖRSLAG TILL NYTT SYSTEM FÖR ELEVSTÖD

För att möta behovet av ett mer inkluderande skolsystem har den flamländska utbildningsministern utarbetat ett förslag till ett graderat system för elevstöd i

skolorna. Bland annat ska man kunna välja mellan den ordinarie skolan och specialskolor utan att riskera att få mindre stöd i någon av de olika systemen.

I enlighet med WHO (ICF) "Modell för klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa", föreslås metoder för att kartlägga behovet av stöd i form av anpassningar av läroplanen och assistans med hänsyn till det enskilda barnets specifika behov. Man har föreslagit en klassificeringsmatris med vilken resurser kan fördelas genom elevers behov av särskilt stöd och de svårigheter han eller hon upplever.

För att avgöra tillförlitligheten i det nya systemet, har ett urval av 8 648 elever (av totalt 1 109 909, i åldern 2.5–18) från både de ordinarie skolorna och specialskolorna i grundskola och gymnasium, valts ut för utprovning av den nya matrisen. Psykologer på enheter för psykologstöd (SPS) i 73 skolområden blev ombudade att fördela stödresurser efter de nya kriterierna. Man har utarbetat en manual och ett webb-baserat formulär, en hjälptjänst har inrättats och en databas har utformats där psykologerna kan föra in sina resultat.

Man har funnit att omkring 20 % av barnen i den tidigare delen av grundskolan har någon form av behov av särskilt stöd i lärandet. Av den gruppen har 12.5 % en kognitiv funktionsnedsättning och/eller svårigheter i lärandet. Av alla barn i den tidigare delen av grundskolan har 3.3 % diagnostiserade beteendesvärigheter eller svårigheter inom autismspektrat. 16 % av alla 12–18-åringar behöver en högre grad av anpassning; av denna grupp har 8.9 % en kognitiv funktionsnedsättning och/eller svårigheter i lärandet; 3.4 % av eleverna i den senare delen av grund- och gymnasieskolan har diagnostiserade beteendesvärigheter eller svårigheter inom autismspektrat.

Den nya matrisen har visat sig vara ett tillförlitligt system. Det finns dock vissa hinder. Skolpersonal är ännu inte ordentligt förberedda. Det krävs en massiv lärarfortbildning för att skolorna ska bli kompetenta att arbeta med elever i behov av särskilt stöd på ett inkluderande sätt. Personalen på enheterna för psykologstöd måste också utbildas i "ICF för barn och ungdom" för att de ska kunna ta ställning till, och genomföra mer behovsbaserade och dynamiska bedömningar av elevernas förmågor (snarare än med psykometriska test som nu är brukligt). Man behöver också utbildas i att ta hänsyn till kontextuella faktorer som familj och skolmiljö. Det nya systemet diskuteras för närvarande på politisk nivå och är på grund av det belgiska regeringsskiftet ännu inte i bruk.

För mer information, kontakta:

Jo.lebeer@ua.ac.be & elke.struyf@ua.ac.be – Antwerpens universitet

marijke.wilssens@arteveldes.be – Artevelde Teacher Training College for Special Needs

theo.mardulier@ond.vlaanderen.be – flamländsk utbildningsminister och styrelseledamot i the Agency

13. TYSKLAND – RATIFICERING AV FN:S KONVENTION OM RÄTTIGHETER FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

FN-konventionen började gälla i mars 2009. Med sin ratificering har Tyskland förbundit sig att anta principen om inkludering. I Schleswig-Holstein genomförs nu "Ett år för inkluderande undervisning" med mottot: "bättre tillsammans".

I april 2009, gjorde Schleswig-Holsteins utbildningsminister Ute Erdsiek-Rave uttalandet: "Vi behöver en nationell förändring i den pedagogiska kursen. Eftersom inkluderande undervisning inte betyder att barnen ska anpassa sig till de existerande skolorna, måste det omvända ske. En inkluderande (mainstream) skola ska innebära att alla barn är välkomna, även om och särskilt, om hon eller han har svårigheter på grund av hälsa, sociala omständigheter eller svårigheter i lärandet."

Lanseringen skedde under ett internationellt symposium i Rendsburg med titeln "Att lära av varandra". Symposiet hade tyska och europeiska deltagare, däribland representanter för the Agency. Fler evenemang bör kunna bidra till att stödja konventionens förverkligande med målet att utveckla en handlingsplan för de kommande tio åren. Planen ska innefatta synpunkter på hur lagar och regleringar kan modifieras samt finansieringen av ett ramverk för ett inkluderande utbildningssystem.

Den 1 juli 2009 hölls en nationell konferens med fokus på artikel 24 i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Karin Evers-Meyer och representanter för det federala ministeriet "Ministry of Social Affairs for the Needs of Disabled People", deltog och presenterade resultaten av kampanjen "All inclusive! The new UN-Convention".

I en broschyr presenteras de delar som har anknytning till utbildningsområdet. Där efterlyses en handlingsplan för inkluderande undervisning; insatser för fri tillgång till inkluderande studieförhållanden på universitet samt initiativ till finansiering av socialt stöd som är enhetligt organiserat. Kampanjen "All inclusive!" ägde rum mellan januari och mars med åtta konferenser som behandlade olika aspekter av FN-konventionen. De organiserade av det federala ministeriet och 22 organisationer.

Häftet med kampanjresultaten finns på:

<http://www.alle-inklusive.behindertenbeauftragte.de/>

14. STORBRITANNIEN (ENGLAND) – "ACHIEVEMENT FOR ALL": BÄTTRE LÄRANDE FÖR BARN OCH UNGDOMAR I BEHOV AV SÄRSKILT STÖD OCH MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

"Achievement for all" är ett projekt som är nytt i sitt slag. Det ska ge nytt hopp för barn och ungdomar i behov av särskilt stöd och med funktionsnedsättning, med fokus på undervisningens resultat.

460 skolor i 10 skolområden i England kommer att delta i och lämna bidrag till projektet som startade i september 2009. Projektet ska pågå under två år. I projektet ingår ett personligt förhållningssätt i lärandet, grundlig bedömning, fortlöpande uppföljning och åtgärder, samarbete med föräldrar och att främja förbättrade resultat.

Skolor och lokala myndigheter som deltar i projektet kommer att vara banbrytare. I slutet av projektet ska de skolor som deltar ha utvecklat en värdegrund för goda elevresultat och en uppsättning beprövade undervisningssätt att luta sig mot. Lokala myndigheter som deltar i projektet ska känna sig förvissade om att de har säkra rutiner för att, på ett ändamålsenligt sätt, identifiera och möta de behov som barn i behov av särskilt stöd och med funktionsnedsättning har.

"Achievement for all" handlar om att höja ribban för alla elever, även för dem i behov av särskilt stöd. Projektet kommer att göra det möjligt för barn och ungdomar i behov av särskilt stöd och med funktionsnedsättning att känna sig mer trygga i sitt lärande och få en positiv inställning till skolan. Även deras förmågor ska lyftas fram.

Projektet kommer att engagera föräldrar och göra det möjligt för dem att spela en mer aktiv roll i sina barns lärande, samtidigt som de kan bli säkrare i sitt förhållande till skolan.

För mer information, besök: <http://nationalstrategies.standards.dcsf.gov.uk/node/189431>

PRODUKTINFORMATION

The European Agency for Development in Special Needs Education, the Agency är en oberoende och självstyrande organisation som stöds av medlemsländerna och de europeiska institutionerna (kommission och parlament). För produktion av detta dokument har stöd erhållits av the Agency's medlemsländer och av Generaldirektoratet för Utbildning och Kultur vid EU-kommissionen:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm

De uppfattningar som uttrycks av enskilda personer eller aktörer i detta nyhetsbrev företräder inte nödvändigtvis the Agency's, medlemsländernas eller de europeiska institutionernas officiella ståndpunkter. Kommissionen är inte ansvarig för hur informationen i detta dokument används.

Utdrag från nyhetsbrevet är tillåtna under förutsättning att en tydlig hänvisning till källan görs:

www.european-agency.org

Sekretariat:

Østre Stationsvej 33

DK-5000, Odense C

Danmark

Tel: +45 64 41 00 20

secretariat@european-agency.org

Brysselkontoret:

3 Avenue Palmerston

BE-1000, Bryssel

Belgien

Tel: +32 2 280 33 59

brussels.office@european-agency.org

För ytterligare exemplar av detta nyhetsbrev eller annan information om the Agency's arbete, kontakta:

Agneta Gustafsson, svensk samordnare i the Agency, agneta.gustafsson@spsm.se

Denna version av Euronews är en översättning av det engelska originalet. Elektroniska versioner på engelska och andra språk kan laddas ner på: <http://www.european-agency.org/news/euronews>

Tryckeri: Halstan www.halstan.co.uk

Euronews finns på: CS, DA, DE, EL, EN, ES, ET, FI, FR, HU, IS, IT, LT, LV, MT, NL, NO, PL, PT, SL, **SV**

ISSN: 1560-2370

ISBN: 978-91-28-00227-1 EA EuroNews on Special Needs Education 19, tryckt (SE)

ISBN: 978-91-28-00228-8 EA EuroNews on Special Needs Education 19, pdf (SE)

© **European Agency for Development in Special Needs Education 2009**

EuroNews är tryckt på papper tillverkat av godkänd skogsråvara, blekt i en klorfri, miljövänlig (ECF) process.